

УДК [327 : 316] (477+479)

**УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА АЗЕРБАЙДЖАНУ
ТА ЇЇ ВНЕСОК В АЗЕРБАЙДЖАНСЬКУ КУЛЬТУРУ***Тетяна Жолонко*

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Україна, 54003, м. Николаїв, вул. 68 Десантників, 10
e-mail: t_zholonko@meta.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3541-679X>

Культура Азербайджану – явище складне та багатогранне, де відображається не тільки непрості історія цієї країни як містка між Сходом і Заходом, але й багатоманітність її населення, в якому помітним є вплив всіх етнічних груп, які колись були та залишаються частиною населення Азербайджану. Так склалося, що етнічні українці зробили свій внесок у формування культури Азербайджану та продовжують це робити сьогодні. Українську культуру добре знають і поважають в Азербайджані, у цій країні склалася своя, оригінальна школа перекладу й інтерпретації творчості Т.Г. Шевченка, активною та плідною є діяльність українських діаспорних організацій. Проте в Україні досить мало досліджень азербайджанської культури, зокрема, внеску наших співвітчизників у це складне явище. Цей факт актуалізує дане дослідження.

Український внесок у розвиток азербайджанської культури є тематикою небагатьох вітчизняних досліджень. Цікавими у цьому контексті є роботи доцента кафедри тюркології Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка Заміни Алієвої [3; 4], поета, перекладача Миколи Мірошніченка [11], Олександра Кучерука [9], журналіста Оксани Габруської [5] й ін. Вагомий внесок зробили азербайджанські літературознавці, поети, зокрема Абасс Абдулла [1; 2], Халілов Панах Імран-огли [15] й ін. Дослідженням українсько-азербайджанських зв'язків займаються представники української діаспори в Азербайджані О. Зарічний [6], Леся Керімова [8]. Проте очевидно є необхідність комплексного дослідження внеску українців у розбудову культури Азербайджанської Республіки.

У статті автор ставить за мету проаналізувати внесок українців у розвиток культури Азербайджану, окреслити основні сфери діяльності українських товариств у Баку й інших містах цієї держави, а також охарактеризувати сучасний стан і діяльність української діаспори в Азербайджанській Республіці.

Поява українців на території сучасного Азербайджану відноситься до початку XVIII ст., коли за умовами Петербурзького договору 1723 р. частина узбережжя Каспійського моря відійшла під контроль Російської імперії. У своїй книзі «Кавказ» історик В. Величко вказує, що у ті часи «передовою хвилею на Кавказі було козацтво, яке несло службу на сторожових постах і прикордонних заставах» [10]. Багато з них були українцями. Пізніше, після ліквідації Запорізької Січі Катериною II кількість українських козаків у цьому регіоні суттєво збільшилась. Вони брали участь у багатьох військових кампаніях, були активними учасниками війни з Персією. До сьогодні на острові Сари (250 км від Баку) збереглися могили кошового отамана Чорноморського козачого війська А.А. Головатого та його соратників.

Після скасування кріпацтва та відкриття нафтових родовищ наприкінці XIX ст. до Азербайджану почалася активна міграція з усіх куточків Російської імперії, у тому числі, й України. Більшість українців селилися у районі нафтоносного Апшеронського півострова, але деякі переселенці освоювали і сільські райони Азербайджану. Так, наприклад, село Олексіївка у Хачмазькому районі Азербайджану заснували уродженці села Шарівка Богодухівського району Харківської області [12].

Виклики часу, соціально-політичні реформи у Російській імперії, набуття громадянами певних політичних свобод призвели до зростання соціальної активності населення. Почали з'являтися різноманітні спільноти й організації, засновані на науковій, культурній, професійній, етнічній єдності. Баку, з його багатонаціональним населенням, не залишився осторонь цих процесів, й у 1907 р. бакинські українці заснували Українське товариство «Просвіта» імені Т.Г. Шевченка. Цікаво, що статут товариства був затверджений не одразу, лише після певних виправлень, зокрема у п. 2 проекту Статуту спочатку пропонувалася наступна мета діяльності товариства:

«...товариство має за мету сприяти культурно-просвітницькому розвитку українського народу, працюючи в Баку і Бакінській губернії» [6]. У коментарі від чиновників вказувалося, що вислів «українському народу» незрозумілий, тому не може бути допущений у статуті. Лише після виправлення словосполучення «українського народу» на «малоросійське населення у м. Баку та районі Бакінського градоначальника», статут товариства був затверджений і «Просвіта» була внесена у реєстр товариств [6].

Українське товариство стало одним з найбільш представницьких та активних у Баку. Воно об'єднало не тільки трудових мігрантів з України, які переселилися в Азербайджан для освоєння нафтової промисловості регіону, для будівництва залізниці та становлення каспійського морського пароплавства. Членами «Просвіти» стали чимало представників інтелігенції, зокрема, лікарів і вчителів. Очолив українське товариство відомий лікар Люцій Кобилянський.

Діяльність «Просвіти» в основному була спрямована на популяризацію української культури та традицій. Її представники поширювали українську літературу, створювали свої бібліотеки, школи, влаштовували публічні лекції, читання, вистави, концерти, проводили літературно-музичні вечори, присвячені відомим українським поетам і композиторам, збирали кошти для спорудження їм пам'ятників, займалися благодійністю й ін. За ініціативи українців і при підтримці місцевої інтелігенції у 1907 р. в азербайджанському місті Закатала був встановлений бюст Тараса Шевченка. Українське товариство підтримувало дружні й активні відносини з іншими просвітницькими товариствами й організаціями, делегати яких були частими гостями на всіх заходах. Таким чином українці робили свій вклад у розбудову взаєморозуміння та взаємозбагачення культур всіх народів і національностей, які проживали на той час в Азербайджані. Діяльність Просвіти широко висвітлювалася у пресі, зокрема про заходи та свята, які влаштовували українці, писали газети «Баку», «Каспій», «Бакінські відомості» й ін. [10]. У 1920 р., після встановлення в Азербайджані більшовицького режиму та створення Азербайджанської Радянської Соціалістичної Республіки, українська «Просвіта» припинила своє існування.

Але після закриття «Просвіти» міграція українців до Азербайджану не припинилася. Чимало наших співвітчизників виїжджали з України, рятуючись від революційних подій

1917-1920 рр., голодомору 1921-1923 рр. та репресій, часто вони шукали прихисту в Азербайджані. Деякі з них залишили помітний слід в історії цієї країни, як, наприклад, Всеволод Михайлович Зуммер, вчений-історик східного мистецтва, ісламознавець, археолог. Уродженець містечка Тальне (Черкаська область), у 1920-х рр. він очолив кафедру історії мистецтв Бакінського університету, одночасно вчений викладав в Азербайджанській вищій художній школі. У 1924 р. В. Зуммер здійснив декілька експедицій по території Азербайджану, пізніше – до Середньої Азії, Криму, Туреччини. Всеволод Михайлович жив і працював в Азербайджані протягом лише декількох років, але вони стали досить плідними. У ці роки виходять такі його роботи як «Художні пам'ятники Азербайджану» (1926 р.), «Основні проблеми вивчення мистецтва Азербайджану» (1926 р.), «Етапи розвитку мистецтва Азербайджану» (1931 р.). У кінці 1920-х років Всеволод Михайлович повернувся до України, де заснував та очолив Харківський державний художньо-історичний музей. У подальшому доля вченого склалася трагічно, у 1933 р. він був заарештований і засуджений до 5 років заслання у Бамлазі (Байкало-Амурському виправному трудовому таборі). Вийшовши на волю у 1937 р., він залишився у Середній Азії, деякий час викладав у Середньоазіатському державному університеті (м. Ташкент). Після війни, у 1950 р. В. Зуммер повернувся до України, але дозволу жити у Києві не отримав. Врешті-решт він осів у м. Остер, де згодом заснував та очолив краєзнавчий музей. Але до кінця життя вчений підтримував зв'язки з Азербайджаном, консультував музеї Азербайджану, Узбекистану, Росії [7]. В. Зуммер був реабілітований у 1958 р., помер у 1970 р.

Діяльність української «Просвіти» не була марною – інтерес до всього «українського» серед азербайджанської інтелігенції зростав протягом 1920-1930-х рр. Цьому також сприяла діяльність іншого нашого співвітчизника – літературознавця та бібліографа Олександра Васильовича Багрія. Працюючи у 1920-х рр. на посаді професора літератури у Бакінському університеті, він виховав ціле покоління шевченкознавців, чимало дипломних робіт серед його азербайджанських студентів було присвячено творчості Тараса Григоровича Шевченка [3, с. 247].

У цей період з'являються перші переклади творів українського генія, у 1934 р. в Баку вийшло перше видання «Кобзаря», до якого увійшли поеми «Наймичка», «Кавказ», вірші

«Заповіт», «Лічу в неволі дні і ночі», «Молитва», «Хоча й лежачого не б'ють», «Якби ви знали, паничі», «І знов мені не привезла» й ін. Перекладачами стали відомі азербайджанські поети Ахмед Джавад і Мікаїл Мушфік, вступну статтю до книжки написав Мамед Аріф.

У 1938-1939 рр. Спілка письменників Азербайджану ініціювала проведення широкомасштабних заходів з нагоди 125-річного ювілею Т. Шевченка. Так, у вересні 1938 р. письменники та поети Сулейман Рустам і Расул Рза відвідали Київ, де зустрілися з українськими колегами, побували на могилі Т. Шевченка та зібрали різні матеріали до ювілею кобзаря. Про це С. Рустам докладно розповідає у своїй книзі під назвою «На батьківщині Шевченка» [3, с. 248].

У січні 1939 р. в Азербайджані був оголошений конкурс на кращий літературний твір, присвячений Т. Шевченку. Перемогу на конкурсі отримала поема «Тарас» Зейнала Халіла, сповнена любові не тільки до великого поета, а й до усього українського народу. Цікавим стало привітання від майстрів килимарства – до дня народження українського поета азербайджанські ткалі виткали килим з портретом Великого Кобзаря. Крім того, Інститут літератури та мови Азербайджанського філіалу АН СРСР підготував окрему монографію про життя та творчість Т.Г. Шевченка, про яку, на жаль, відомо дуже мало [4, с. 415].

Завершило святкування ювілею Т. Шевченка виданням збірки «Вибрані твори», до якої увійшли поеми та вірші у перекладі Самеда Вергуна, Сулеймана Рустама, Расула Рзи й ін. У подальші роки інтерес до творчості Великого Кобзаря не згас, збірки його поезій виходили понад 10 разів у перекладах Осамана Сарівеллі, Мирварі Дільбазі, Нігар Рафібейлі й ін. Можна упевнено стверджувати, що у ХХ ст. азербайджанська шевченкіана набула надзвичайно високого та майстерного перекладацького й інтерпретаторського рівня, плідна діяльність азербайджанських перекладачів сприяла активізації літературних зв'язків між Азербайджаном та Україною. Серед причин такої любові азербайджанці до творів Т. Шевченка – їх волелюбність, патріотизм, протести проти рабства та насильства.

У 1951 р. азербайджанці вшанували річницю смерті великого українського поета – в азербайджанській пресі була опублікована низка статей, присвячених Т. Шевченку, у Літературному журналі з'явилися нові переклади деяких віршів Акбара Агаєва, а творчість Тараса Григоровича була включена до підручників і хрестоматій для азербайджанської середньої школи.

У 1960-ті рр. відомий азербайджанський критик і літературознавець Халілов Панах Імран-огли опублікував декілька творів, присвячених Т. Шевченку, зокрема, «Тарас Шевченко» (1961 р.), «Великий Кобзар» (1961 р.), «Великий Кобзар України» (1964 р.), в якій для широкої аудиторії розкрив суть творчості українського поета. Крім того, за підтримки літературознавців і представників інтелігенції, у 1979 р. у м. Закатала було встановлено барельєф Т.Г. Шевченка.

У 1980-ті рр. Азербайджанська шевченкіана продовжилася. Так, у 1984 р. іншого азербайджанського українця та шевченкознавця Аббаса Абдуллу було нагороджено літературною премією імені М. Рильського. Саме А. Абдуллі належить перша ґрунтовна спроба дослідити більш ніж століття літературних взаємовідносин азербайджанського й українського народу – у 1982 р. вийшла його монографія «Азербайджансько-українські літературні зв'язки» (1982 р.), в якій було досліджено взаємодію між літературами обох країн з 1840 р.

Але не лише творчістю Великого Кобзаря була відома азербайджанцям Україна. Свій внесок у розбудову Азербайджану робили українські інженери, спеціалісти хімічної промисловості й інші фахівці, які брали участь у будівництві Сумгайтського трубопрокатного комбінату, Гянджинського алюмінієвого заводу, Мінгечевирського водосховища та ГЕС, у прокладці Самур-Девечинського каналу, в освоєнні нафтових промислів Каспійського моря. Українцям завжди були раді в Азербайджані, чимало наших співвітчизників утворювали сім'ї та залишалися на постійне проживання у цій країні.

Саме тому до кінця 1980-х рр. в Азербайджані склалася найбільш чисельна українська громада у Закавказзі. За даними перепису 1989 р., вона була четвертою за чисельністю етнічною групою Азербайджану та налічувала 32,5 тис. осіб [6]. У кінці 1980-х рр., з початком перебудови та після сумнозвісних подій у Нагорному Карабасі багато українців повернулися на Батьківщину. Проте ті, хто залишився, не захотів забувати рідні звичаї та традиції, й у 1992 р. було створено Українське відділення Республіканського товариства солідарності народів Азербайджану (РТСНА) «Співдружність». Згодом, у листопаді 1997 р. на основі «Співдружності» була створена «Українська громада в Азербайджані імені Т.Г. Шевченка», яку очолив уродженець Миколаївщини Олександр Зарічний.

Організація об'єднала близько 400 членів, 9

районних відділень і 1 міське відділення у місті Сумгаїті з Центром української культури імені Лесі Українки. Першочерговим завданням «Української громади» стала не тільки популяризація української культури та традицій, але й представництво інтересів українців, які проживали в Азербайджані, надання допомоги їм допомоги у вирішенні різних проблем, захист їх громадянських прав. За словами очільника організації О. Зарічного, у той період багато зусиль докладалося для розірвання інформаційної блокади, яка склалася навколо Азербайджану у зв'язку з проблемою Нагорного Карабаху, використовувалися усі методи народної дипломатії, щоб донести до України й інших країн правду про трагічні події, які відбувалися у республіці [6].

Після відкриття у травні 1996 р. посольства України в Азербайджані робота Української общини значно поживилася. Цього року було проведено багато заходів, присвячених історії, культурі та звичаям українського народу, активізувалися зв'язки азербайджанських українців з Україною. Почала видаватися газета «Вісник Української громади в Азербайджані». У 2004 р. у Гарадазькому районі Баку було встановлено пам'ятник Лесі Українці, її іменем назвали парк у селищі Локбатан. Поштовою до створення парку стало встановлення у 2003 р. побратимських зв'язків між Гарадазьким районом Баку та містом Ірпінь Київської області. Натомість у м. Ірпінь одну з вулиць було названо на честь азербайджанської вченої, видатного офтальмолога Заріфи ханум Алієвої.

З 2008 р. за участі бізнес-активу української громади діє організація «Громадське об'єднання сприяння економічним зв'язкам Азербайджану й України». У червні 2008 р., під час офіційного візиту до Азербайджану Президента України Віктора Ющенка, був відкритий пам'ятник Т. Шевченку в одному з центральних районів Баку, а також меморіальна дошка на будинку, в якому у 1919-1920 рр., розташовувалася Особлива дипломатична місія Української Народної Республіки.

З роками кількість етнічних українців в Азербайджані зменшилась, і за даними перепису, у 2009 р. українська діаспора налічувала вже 21,5 тис. осіб (10 за чисельністю етнічна група в Азербайджані). У той же час, за даними посольства України в Азербайджані, з них лише 4 тис. осіб ототожнюють себе з українським походженням або задіяні в організаціях української діаспори. Кількість українців, які зберегли мову, самоідентифікацію, традиції ще менше – не більше 3 тис. осіб [12].

У 2012 р. була зареєстрована ще одна організація, яка об'єднала українців – Український конгрес Азербайджану, очолюваний українцем за походженням, ветераном карабаської війни Юрієм Осадченком. З кінця 2016 р. при Українському конгресі Азербайджану функціонує освітньо-культурний центр «Просвіта», створений за підтримки Посольства України у Республіці Азербайджан.

Ще з березня 2001 р. на базі Бакінського слов'янського університету функціонує недільна школа, в якій вже декілька поколінь азербайджанські українці та всі бажаючі вивчають українську мову, історію і традиції України. За словами директора українського культурно-освітнього центру й української школи у м. Баку Лесі Керімової, в Азербайджані багато знають про Україну, багато азербайджанців вчилися в Україні, служили в армії, мають про Україну гарні спогади та сприймають її позитивно [13].

Чи не найбільшим заохоченням для вивчення української мови є перспектива для дітей з української діаспори отримати вищу освіту в Україні. Декілька років поспіль в Україні діяла програма щодо навчання закордонних українців у вищих навчальних закладах на пільгових умовах, не як іноземних громадян. Ця програма була надзвичайно популярна серед українців Азербайджану. На жаль, зараз ця програма не діє. Її поновлення, на думку Л. Керімової, сприяло б зростанню інтересу серед української діаспори Азербайджану до вивчення української мови та відвідування недільної школи [8]. І це дуже важливо для української діаспори, оскільки саме через мову можливо було б попередити неминучу асиміляцію азербайджанських українців, зберегти їх національну та культурну самоідентифікацію.

Активно розвивається співробітництво між навчальними закладами обох країн. Знаковою подією, без сумніву, стало створення у 2012 р. на базі Азербайджанського державного економічного університету «Асоціації випускників Київського національного університету імені Тараса Шевченка», до якої увійшли колишні студенти цього закладу. Також можна відмітити діяльність Бакінського слов'янського університету, який тісно взаємодіє з багатьма навчальними закладами України, зокрема, з Черкаським університетом імені Б. Хмельницького, Київським інститутом «Слов'янський університет», КНУ імені Тараса Шевченка. Зусиллями викладачів і студентів БСУ, а також за підтримки Посольства України в Азербайджані, були опубліковані «Українсь-

ко-азербайджанський учбовий словник», «Збірка українських пісень», «Голодомор 1932-1933 рр. в Україні – геноцид українського народу», «Вибрані твори» Т. Шевченка, збірка віршів В. Стуса. У квітні 2009 р. за сприяння Бакінського слов'янського університету було видано навчальний посібник «Сучасна історія України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)». З 2000 р. у БСУ готують фахівців з двох спеціальностей українського напрямку: перекладу й українознавства. Необхідність фахівців з цих напрямів пояснюється, насамперед, зацікавленістю азербайджанського та турецького бізнесу у фахівцях зі знанням української мови.

Продовжують укріплюватися літературні зв'язки між країнами. Так, у 2014 р. літературною премією імені азербайджанського поета Мікаїла Мушфіга був вперше нагороджений українець – директор Національного музею Тараса Шевченка Дмитро Стус. У 2015 р. цією премією знов був нагороджений українець – арт-критик і журналіст Костянтин Дорошенко. За словами члена оргкомітету премії поета Саліма Баббулаоглу, премія була надана за неціненний внесок Костянтина Дорошенка у справу зближення української культури з культурою Азербайджану, з тюркомовними культурами [14].

Окремо слід сказати про українських спортсменів, які сьогодні виступають за Азербайджан. В силу різних причин, головними з яких, без сумніву, є гідні гонорари за спортивні досягнення, українські спортсмени протягом останніх років почали масово переходити до збірної Азербайджану. Так, на Олімпійських іграх-2016 у Ріо-де-Жанейро з 56 атлетів азербайджанської команди 12 спортсменів були вихідцями з України. Серед них Інна Осипенко-Радомська, чотирикратна олімпійська медалістка збірної України у греблі на байдарках і каное, гімнаст Олег Степко, якого вважали одним з найяскравіших талантів в Україні, борчиня Марія Стадник, яка з 2007 р. принесла Азербайджану п'ять золотих медалей чемпіонату Європи, дві олімпійські медалі та чотири медалі чемпіонатів світу, харків'янка Ольга Панаріна, яка спеціалізується на виступах у велоспорті на треку, триатлоніст Ростислав Певцов та ін. Отже, внесок українців у розбудову культури Азербайджану здійснюється у різноманітних сферах.

Після проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Взаємодія України й Азербайджану має довгу історію. Українці, по-

чинаючи від козаків і закінчуючи представниками інтелігенції, зробили неабиякий внесок у розвиток культури Азербайджану. Протягом ХХ-ХХІ ст. азербайджанці цікавилися та вивчали українську культуру, літературу, в Азербайджані створилася власна школа перекладу й інтерпретації творів Т. Шевченка. Популяризації української культури та звичаїв сприяла діяльність таких організацій як «Просвіта» (1907-1920 рр.), Українська громада в Азербайджані імені Т.Г. Шевченка (1997 р.), Український конгрес Азербайджану (2012 р.), Українська діаспора в Азербайджані була і залишається одним з найчисельніших етносів цієї республіки. Цими факторами обумовлюється глибока та плідна співпраця обох держав у культурно-гуманітарній сфері.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Абдулла А. Азербайджанско-украинские литературные связи. Баку: Язычы, 1982. 160 с.
2. Аджалов А. Шевченко в Азербайджані // Хроніка-2000: Український культурологічний альманах. Київ: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2011. № 1 (87): Україна-Азербайджан. С. 46-51.
3. Алієва З. Творчість Т.Г. Шевченка в оцінці та перекладах азербайджанських літераторів // Шевченкознавчі студії. 2011. Вип. 13. С. 245-253.
4. Алієва З. Ідеї Тараса Шевченка як основа консолідації української еліти і «просвітянських» об'єднань України та Азербайджану // Шевченкознавчі студії. 2014. Вип. 18. С. 412-421.
5. Габруська О. Українська громада в Азербайджану. Діяльність, проблеми, перспективи // Svitovyd.info. 2014. 31 серпня. URL: <http://svitovyd.info/2014/>
6. Заречный А. История и этапы появления украинцев в Азербайджане // Ethnoglobus. 2015. 19 січня. URL: <http://ethnoglobus.az/index.php/narody/clavyane/item/848->
7. Зуммер Всеволод Михайлович // Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=14048
8. Керімова Л. «З України син повернувся у вишиванці!» // Україна молода. 2012. 28 серпня. URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/2130/194/75902/>
9. Кучерук О. Бакинські українці // Хроніка-2000: Український культурологічний альманах. Київ: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2011. № 1 (87): Україна-Азербайджан. С. 72-80.
10. Мадатлі Е. Символ глибокої любові до Батьківщини // Сайт об'єднаної діаспори азербайджанців України. 2014. 06 березня. URL: <http://aze.in.ua/novosti/cimvol-glibokoyilyubovi-do-batkiivshchini>
11. Мірошниченко М. Азербайджансько-українські літературні та культурні взаємини // Хроніка-2000: Український культурологічний альманах. Київ: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2011. № 1 (87): Україна-Азербайджан. С. 88-91.
12. Українці в Азербайджані // Сайт Посольства України в Азербайджанській Республіці. URL: <http://azerbaijan.mfa.gov.ua/ru/ukraine-az/culture>
13. Українська школа в Баку // Svitovyd.info. 2014. 31 серпня. URL: <http://svitovyd.info/2014/>
14. Український критик отримав літературну премію в Азербайджані // Рідна країна: світоглядний портал. 2015. 09 червня. URL: <http://ridna.ua/2015/06/ukrajinskyj-krytyk-otrymav-literaturnu-premiyu-v-azerbajdzhani/>
15. Халілов П. Великий Кобзар України. Баку: Азернешр, 1964. 150 с.

Жолонко Тетяна *Внесок українців у розвиток культури Азербайджану*

У статті розглядається внесок українців до азербайджанської культури у ХХ – на початку ХХІ ст. Автор аналізує

історичні обставини, що сприяли зближенню української й азербайджанської культур, висвітлює основні події та заходи, пов'язані з Україною, які вплинули на формування сучасної культури Азербайджану, досліджує сучасний стан взаємодії обох країн в культурно-гуманітарній сфері та діяльність української діаспори в Азербайджані.

Ключові слова: Азербайджан, Україна, культура, література, Т. Шевченко, українська діаспора

Жолонко Татьяна Вклад украинцев в развитие культуры Азербайджана

В статье рассматривается вклад украинцев в азербайджанскую культуру в XX – начале XXI вв. Автор анализирует исторические обстоятельства, которые благоприятствовали сближению украинской и азербайджанской культур, освещает основные события и мероприятия, связанные с Украиной, которые повлияли на формирование современной культуры Азербайджана, исследует современное состояние взаимодействия обеих стран в культурно-гуманитарной сфере, а также деятельность украинской диаспоры в Азербайджане.

Ключевые слова: Азербайджан, Украина, культура, литература, Т. Шевченко, украинская диаспора

Zholonko Tetiana The contribution of Ukrainians to the development of Azerbaijani culture

The article considers the contribution of Ukrainians to Azerbaijani culture in the 20th – at the beginning of the 21st century. The first Ukrainian organizations appeared on the territory of modern Azerbaijan at the beginning of the 20th, the most famous of which is «Prosvita». In the Soviet period, Azerbaijani writers and poets joined Shevchenkiana, the works of Taras Shevchenko were studied and translated into Azerbaijani. Ukrainian diaspora in Azerbaijan in the 1980s was the most numerous ethnic minority, but after the collapse of the Soviet Union and events in Nagorno-Karabakh, many ethnic Ukrainians left Azerbaijan. Ukrainians, who stayed in Azerbaijan, saved their national and cultural identity, customs and traditions. Nowadays there are two Ukrainian organizations in Azerbaijan – Taras Shevchenko Ukrainian community in Azerbaijan and The Ukrainian congress of Azerbaijan. Diaspora arranges cultural and memorable events dedicated to the popularization of Ukrainian culture in Azerbaijan.

Keywords: Azerbaijan, Ukraine, culture, literature, T. Shevchenko, Ukrainian Diaspora

Надійшла до редакції 14.04.2018 р.